

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання Вченої ради
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

Наказ департаменту освіти і науки
Рівненської обласної державної
адміністрації

від 30.06.2026 р. № 04

від 31.07.2026 №166

Валентина БОБРОВСЬКА

«Гарденотерапія»

Навчальна програма з позашкільної освіти
соціально-реабілітаційного напрямку

Основний рівень

1 рік навчання

м. Рівне – 2026

Розробник: БОБРОВСЬКА Валентина – методист комунального закладу «Центр національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти» Рівненської обласної ради.

Рецензенти:

ШЕХТЕР Лілія – завідувач відділу комунального закладу «Центр національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти» Рівненської обласної ради.

СОКАЛЬ Валентина – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри суспільних дисциплін Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту Національного університету водного господарства та природокористування НУВГП

Пояснювальна записка

Сучасні соціально-психологічні умови розвитку дітей та молоді зумовлюють потребу у створенні освітніх програм соціально-реабілітаційного спрямування, що сприяють емоційному відновленню, соціальній адаптації та формуванню життєвих компетентностей. Саме з такою метою створена «Гарденотерапія» - навчальна програма з позашкільної освіти соціально-реабілітаційного напрямку.

Гарденотерапія як напрям еко терапії є ефективним засобом психоемоційної підтримки, що базується на взаємодії дитини з природою, рослинами та природними матеріалами. Вона поєднує елементи трудового виховання, терапевтичний вплив природного середовища та відповідального ставлення до природи. Практична реалізація гарденотерапії в програмі здійснюється на базі освітніх просторів комунального закладу «Центр національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти» Рівненської обласної ради – «Смарагдового саду» як середовища емоційного відновлення, «Алеї єднання», створеної спільно з внутрішньо переміщеними особами як простору соціальної взаємодії та інтеграції, а також ділянки лікарських рослин «Зелена аптека», де діти знайомляться з властивостями рослин і використовують їх як ресурс для відновлення.

Метою програми є створення умов для гармонійного розвитку особистості дитини через залучення до гарденотерапевтичної діяльності, формування практичних навичок вирощування та догляду за рослинами, розвиток екологічної свідомості та зміцнення психоемоційного здоров'я.

Основні завдання програми полягають у формуванні таких компетентностей:

Пізнавальна компетентність – передбачає засвоєння знань про рослини, умови їх росту та розвитку; розвиток навичок спостереження, аналізу явищ природи та встановлення причинно-наслідкових зв'язків у природному середовищі.

Практична компетентність – полягає у формуванні умінь вирощувати та доглядати за кімнатними і садовими рослинами; набутті навичок безпечного використання садового інвентарю та інструментів; застосуванні отриманих знань у повсякденній діяльності.

Екологічна компетентність – спрямована на усвідомлення цінності природного середовища, формування відповідального ставлення до природних ресурсів та екологічно доцільної поведінки.

Соціальна та громадянська компетентність – передбачає розвиток навичок співпраці, взаємодопомоги та ефективного спілкування, формування умінь працювати в команді, відповідальність за спільну справу та колективні результати.

Емоційно-ціннісна компетентність – полягає у розвитку навичок саморегуляції та емоційної стійкості, підвищенні самооцінки і впевненості у власних силах, формуванні позитивного ставлення до праці та здорового способу життя.

Ініціативність і підприємливість – передбачає розвиток самостійності у прийнятті рішень, здатності планувати діяльність і досягати поставлених цілей, а також підтримку творчої активності та самовираження.

Зміст програми передбачає теоретичні та практичні заняття, що включають:

- ознайомлення з різними видами рослин;
- підготовку ґрунту та висадку рослин;
- догляд за рослинами (полив, підживлення, пересадка);
- створення зелених куточків;
- спостереження за ростом і розвитком рослин;
- елементи арт-терапії.

Програмою гуртка «Гарденотерапія» передбачається навчання дітей та підлітків віком 8 –15 років. Розрахована на 1 рік навчання - основний рівень - 180 год. на рік, 5 год. на тиждень.

Вона має міждисциплінарний характер і поєднує елементи психології, екології та мистецтва, що робить її ефективним інструментом розвитку сучасної особистості. Заняття гуртка організовуються як теоретичні, так і практичні. Перевірка компетентностей вихованців здійснюється під час проведення практичних занять у формі інтелектуальних змагань, конкурсів. Розподіл годин за розділами - орієнтовний. Теми подані у порядку зростання складності матеріалу.

Основний рівень, перший рік навчання

Навчально-тематичний план

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
1. Вступне заняття	2	-	2
2. Теоретичні основи гарденотерапії та терапевтичної взаємодії з рослинами	36	37	73
2.1. Гарденотерапія як засіб реабілітації дітей та підлітків	4	4	8
2.2. Основи роботи з рослинами як засобом терапевтичної діяльності	8	8	16
2.3. Безпечне користування садовими інструментами	4	4	8
2.4. Кімнатні рослини як засіб емоційної стабілізації	12	13	25
2.5. Арома- та фітотерапія	8	8	16
3. Практики садівництва та створення відновлювального середовища	36	37	73
3.1. Лікарські рослини і робота у відкритому ґрунті	12	13	25
3.2. Озеленення та облаштування навколишнього простору	9	9	18
3.3. Основи органічного землеробства як засіб формування відповідального ставлення до природи	6	6	12
3.4. «Алея єднання» як простір відновлення та соціальної взаємодії	9	9	18
4. Практичне застосування гарденотерапії для психологічного відновлення дітей та підлітків	12	20	32
4.1. Практичні засади гарденотерапії	10	12	22
4.2. Підсумкова рефлексія та оцінювання досягнень	2	8	10
	86	94	180

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (2 год)

Знайомство гуртківців. Мета і завдання гуртка. Правила техніки безпеки на заняттях. Гігієна праці при роботі з ґрунтом і рослинами.

2. Теоретичні основи гарденотерапії та терапевтичної взаємодії з рослинами (73 год)

2.1. Гарденотерапія як засіб реабілітації дітей та підлітків (8 год)

Теоретична частина. Поняття гарденотерапії. Значення природи для психоемоційного стану людини. Правила взаємин.

Практична частина. Ігри-знайомства «Зелений друг», «Уяви себе рослиною». Вправи на згуртування «Спільний гурт», «Моє місце в команді». Створення «дерева настрою». Рухливі вправи та ігри на природі. Екскурсія релаксаційними куточками Центру національно-патріотичного виховання та позашкільної освіти.

2.2. Основи роботи з рослинами як засіб терапевтичної діяльності (16 год)

Теоретична частина. Значення рослин у житті людини і природи. Різноманітність рослинного світу. Умови для росту рослин (світло, тепло, вода, повітря). Ґрунт та його значення для рослин. Основні види ґрунтів. Інструменти для роботи з рослинами та правила їх використання. Правила безпеки під час роботи з рослинами. Основи догляду за рослинами.

Практична частина. Ознайомлення з рослинами у природі та приміщенні закладу. Визначення частин рослини на практиці. Робота з інструментами (лопатка, граблі, лійка). Підготовка ґрунту до висаджування рослин. Посів насіння. Полив рослин різними способами. Догляд за рослинами (розпушування, прополювання). Спостереження за ростом рослин (ведення записів). Підсумкове заняття: презентація набутих навичок роботи з рослинами. Вікторина «Відгадай рослину». Екостежка у Рівненський парк ім. Тараса Шевченка.

2. 3. Безпечне користування садовими інструментами (8 год)

Теоретична частина. Основні види садових інструментів. Призначення інструментів. Правила безпечної роботи з інструментами в природі. Догляд за інструментами.

Практична частина. Ознайомлення з різними видами інструментів. Вправи на правильне використання. Ігри «Знайди потрібний інструмент», «Що зайве?». Формування навичок акуратності.

2. 4. Кімнатні рослини як засіб емоційної стабілізації (25 год)

Теоретична частина. Значення кімнатних рослин у житті людини. Вплив кімнатних рослин на емоційний стан і здоров'я людини. Поняття про фітотерапію та використання рослин для психоемоційної стабілізації. Різноманітність кімнатних рослин. Декоративно-листяні та квітучі рослини. Умови росту кімнатних рослин (світло, тепло, волога). Ґрунти та ємності для вирощування рослин. Правила поливу та підживлення. Пересаджування кімнатних рослин. Розмноження кімнатних рослин. Безпечне поводження з рослинами. Роль рослин у створенні затишного та безпечного середовища.

Практична частина. Ознайомлення з кімнатними рослинами в приміщенні закладу. Розпізнавання видів кімнатних рослин. Догляд за кімнатними рослинами (полив, обприскування, протирання листя). Розпушування ґрунту в горщиках. Пересаджування кімнатних рослин. Підготовка ґрунтової суміші. Розмноження рослин (живцювання, поділ куща). Створення міні-композицій із кімнатних рослин. Виготовлення індивідуального «зеленого куточка». Спостереження за ростом рослин (ведення щоденника). Використання рослин для релаксації (вправи на заспокоєння). Підсумкове заняття: презентація власного проєкту «кімнатного зеленого простору». Екскурсія «Оранжерея кімнатних рослин» (на базі Національного університету водного господарства та природокористування).

2. 5. Арома- та фітотерапія (16 год)

Теоретична частина. Вступ до арома- та фітотерапії як складових гарденотерапії. Значення фітонцидних рослин у підтримці фізичного та

психоемоційного стану людини. Використання рослин із власної ділянки як безпечного та доступного ресурсу для відновлення. Основні фітонцидні лікарські рослини, їх властивості та вплив на організм. Поняття про ароматерапію та вплив запахів на емоційний стан людини. Правила збору, сушіння та зберігання лікарських рослин. Основи безпечного використання ароматичних засобів. Значення сенсорного досвіду (запах, дотик) у процесі емоційної саморегуляції. Екскурсія-мандрівка до Шпанівського лісу

Практична частина. Розпізнавання лікарських рослин із власної ділянки за зовнішніми ознаками та запахом. Збір лікарських рослин. Сушіння рослинної сировини у природних умовах. Приготування трав'яних чаїв як практики заспокоєння та відновлення. Виготовлення простих настоїв (ознайомчо). Створення ароматичних мішечків (саше) з використанням вирощених рослин. Виконання вправ на релаксацію з використанням ароматів («Запах спокою», «Дихання з ароматом»). Вправи на усвідомлення відчуттів (дотик, запах, спостереження). Використання рослин для емоційної підтримки у групі. Обговорення відчуттів і змін у стані. Екостежка «Місце сили» у Бармаківський ліс.

3. Практики садівництва та створення відновлювального середовища (73 год)

3.1. Лікарські рослини і робота у відкритому ґрунті (25 год)

Теоретична частина. Значення лікарських рослин у житті людини. Використання лікарських рослин як засобу підтримки фізичного та психоемоційного здоров'я. Ділянка лікарських рослин як простір гарденотерапії, відновлення та емоційної рівноваги. Вплив роботи на відкритому повітрі на зниження стресу та тривожності. Основні види лікарських рослин рідного краю, їх властивості та безпечне використання. Прості принципи вирощування лікарських рослин у відкритому ґрунті. Планування ділянки лікарських рослин як спільної діяльності.

Практична частина. Ознайомлення з ділянкою лікарських рослин «Зелена аптека». Розпізнавання рослин за зовнішніми ознаками (м'ята, меліса,

лаванда, чебрець, шавлія, монарда, ехінацея тощо). Підготовка ґрунту (очищення, розпушування). Висів насіння та висаджування розсади лікарських рослин. Полив і догляд за рослинами. Прополування та розпушування ґрунту. Спостереження за ростом і розвитком рослин (ведення записів). Виконання релаксаційних вправ на ділянці. Збір лікарських рослин та ознайомлення з правилами заготівлі. Використання рослин для простих практик відновлення. Підсумкове заняття: оформлення та презентація створення проекту власної ділянки лікарських рослин, обговорення отриманого досвіду та емоційного стану. Релаксаційна екскурсія в природу «Зелена аптека».

3.2. Озеленення та облаштування навколишнього простору (18 год)

Теоретична частина. Значення озеленення для психоемоційного стану людини. «Смарагдовий сад» як простір емоційного відновлення, гарденотерапії та соціальної взаємодії. Поняття про аерофітотерапію. Вплив фітонцидів і ароматичних речовин рослин на організм людини. Значення повітряного середовища у підтримці психоемоційного стану. Вплив кольору, форми, запаху та текстури рослин на емоційний стан людини. Принципи створення гармонійного та безпечного простору. Основи підбору рослин для озеленення (з урахуванням умов середовища та їх впливу на людину). Значення участі вихованців у створенні та підтримці простору як чинника формування відповідальності та відчуття причетності. Правила догляду за озеленими територіями та безпечної поведінки під час роботи.

Практична частина. Ознайомлення з простором «Смарагдовий сад» та його функціональними зонами. Ознайомлення з рослинами, що мають виражені ароматичні властивості. Виконання вправ на дихання серед рослин («Глибоке дихання», «Дихання зі спокоєм»). Спостереження за власними відчуттями. Проведення занять на свіжому повітрі в зоні хвойних і лікарських рослин. Обговорення змін у самопочутті. Участь у догляді за насадженнями (полив, розпушування, очищення території). Облаштування елементів простору (зони відпочинку, «куточки спокою»). Створення простих рослинних композицій. Виконання колективних завдань з озеленення та впорядкування території.

Догляд за елементами «Смарагдового саду» протягом певного часу. Підсумкове заняття: презентація змін у просторі, обговорення отриманого досвіду та емоційного стану. Екскурсія «Дендрофлора рідного краю» (на прикладі природних насаджень)

3.3. Основи органічного землеробства як засіб формування відповідального ставлення до природи (12 год)

Теоретична частина. Поняття про органічне землеробство. Значення екологічно безпечного вирощування рослин для здоров'я людини та довкілля. Основні принципи органічного підходу (відмова від хімічних засобів, використання природних ресурсів, турбота про ґрунт). Ґрунт як жива система. Родючість ґрунту та способи її підтримання. Органічні добрива (компост, перегній) та їх значення. Безпечні методи догляду за рослинами. Значення відповідального ставлення до природного середовища. Використання органічних підходів у роботі на ділянці лікарських рослин, у «Смарагдовому саду» та на «Алеї єднання».

Практична частина. Ознайомлення з органічними методами догляду за рослинами на базі існуючих просторів («Алея єднання», «Смарагдовий сад», ділянка лікарських рослин «Зелена аптека»). Підготовка ґрунту без використання хімічних засобів. Розпушування та догляд за ґрунтом. Використання органічних добрив. Створення компосту. Догляд за рослинами з дотриманням принципів органічного землеробства. Спостереження за станом рослин і ґрунту. Порівняння результатів догляду. Формування відповідального ставлення до природи через практичну діяльність.

3. 4. «Алея єднання» як простір відновлення та соціальної взаємодії (18 год)

Теоретична частина. Значення зелених насаджень у житті людини. «Алея єднання» як простір саденотерапії, соціальної інтеграції та емоційного відновлення. Роль спільно створеного простору у формуванні відчуття приналежності, підтримки та безпеки. Значення участі внутрішньо переміщених осіб у спільній діяльності як чинника соціальної адаптації. Вплив

роботи з плодовими та декоративними кущами на психоемоційний стан людини. Основні види плодових і декоративних кущів, їх значення та особливості вирощування. Умови росту рослин у відкритому ґрунті. Значення догляду за багаторічними рослинами як формування стабільності та відповідальності. Правила безпечної поведінки під час роботи на ділянці.

Практична частина. Ознайомлення з ділянкою «Алея єднання» та історією її створення. вивчення морфологічних ознак плодових дерев (яблуні, груші, кісточкових), ягідних кущів (різних видів смородини, агрусу, малини), трав'янистих культур (суниці, полуниці), а також розпізнавання лікарських рослин (лаванди, шавлії, естрагону, чебрецю), декоративних багаторічників, однорічників та ранньоквітучих видів за їхніми біологічними особливостями. Догляд за рослинами (полив, розпушування ґрунту, обрізка). Прибирання та впорядкування ділянки. Спостереження за ростом і розвитком кущів. Виконання робіт у малих групах для розвитку взаємодії та підтримки. Проведення вправ на згуртування під час спільної діяльності («Працюємо разом», «Допомога поруч»). Використання простору алеї для відновлення (спостереження, спокійні прогулянки, вправи на дихання). Догляд за насадженнями протягом певного часу як формування відповідальності та відчуття причетності.

4. Практичне застосування гарденотерапії для психологічного відновлення дітей та підлітків (32 год)

4.1. Практичні засади гарденотерапії (22 год)

Теоретична частина. Узагальнення знань про гарденотерапію як метод соціально-психологічної реабілітації. Взаємозв'язок діяльності з рослинами, емоційного стану та соціальної взаємодії. Значення систематичної діяльності у процесі відновлення. Поняття індивідуального ресурсу та способів його відновлення через взаємодію з природою. Роль гарденотерапії у формуванні впевненості, відповідальності та позитивного досвіду. Організація власної діяльності у природному середовищі. Інклюзивний підхід та підтримка в групі. Безпечна та усвідомлена поведінка під час роботи.

Практична частина. Виконання індивідуальних та групових саденотерапевтичних проєктів (на базі «Смарагдового саду», ділянки лікарських рослин, «Алеї єднання»). Самостійний вибір виду діяльності (догляд за рослинами, облаштування простору, створення композицій). Планування та реалізація власної роботи. Догляд за обраними рослинами протягом певного часу. Використання набутих навичок (полив, висаджування, спостереження, сенсорні практики). Виконання вправ на саморегуляцію в природному середовищі. Робота в малих групах з розподілом обов'язків. Ведення щоденника спостережень і емоцій. Обговорення власного досвіду, змін у стані, труднощів і досягнень. Підсумкове заняття: презентація індивідуальних і групових результатів, рефлексія «Що змінилося в мені», «Мій ресурс».

4.2. Підсумкова рефлексія та оцінювання досягнень (10 год.)

Теоретична частина. Підбиття підсумків. Обговорення результатів. Самооцінка.

Практична частина. Виставка власних проєктів саденотерапії в дії. Презентації. Рефлексійні вправи «Мій настрій», «Що я навчився». Екотерапевтична подорож до Рівненського природного заповідника

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У процесі реалізації програми у здобувачів освіти мають бути сформовані такі компетентності:

Пізнавальна компетентність:

- мають уявлення про основні етапи росту та розвитку рослин;
- знають базові умови догляду за кімнатними та садовими рослинами;
- знають основні види рослин, що використовуються у гарденотерапії (декоративні, лікарські, ароматичні);
- мають уявлення про вплив рослин і природного середовища на емоційний стан людини;
- знають правила безпечного користування садовим інструментом та інвентарем;
- мають уявлення про основи екологічно відповідального ставлення до природи;
- знають елементарні правила організації робочого місця під час практичної діяльності з рослинами;
- мають уявлення про значення природотерапевтичних практик для психоемоційного розвитку.

Практична компетентність:

- уміють організовувати робоче місце для роботи з рослинами;
- уміють здійснювати базовий догляд за кімнатними та садовими рослинами (полив, пересадка, розпушування ґрунту);
- уміють безпечно користуватися простими садовими інструментами;
- уміють виконувати прості роботи з озеленення та догляду за рослинними насадженнями;
- уміють дотримуватися послідовності виконання практичних завдань;
- уміють застосовувати елементарні навички вирощування рослин у відкритому ґрунті та в кімнатних умовах;
- уміють виконувати завдання в умовах групової взаємодії;
- уміють застосовувати набуті знання у повсякденному житті.

Творча компетентність:

- розвивають уяву та образне мислення через створення рослинних композицій;
- уміють добирати рослини для оформлення простору з урахуванням естетичних і функціональних вимог;
- мають навички творчого підходу до озеленення навчального та життєвого середовища;
- уміють проявляти індивідуальність у створенні природних композицій;
- розвивають здатність до самовираження через взаємодію з природним матеріалом.

Соціальна компетентність:

- уміють працювати в групі, дотримуючись правил співпраці;
- проявляють відповідальність за спільний результат діяльності;
- уміють взаємодіяти з однолітками під час виконання практичних завдань;
- уміють слухати та враховувати думку інших учасників освітнього процесу;
- проявляють дбайливе ставлення до природи та спільного простору;
- мають досвід участі у колективних проєктах з озеленення та благоустрою;
- уміють дотримуватися правил поведінки під час групової роботи.

Емоційно-ціннісна компетентність:

- мають навички емоційної саморегуляції та зниження рівня тривожності через взаємодію з природою;
- проявляють позитивне ставлення до природного середовища;
- відчують задоволення від результатів власної праці;
- формують дбайливе ставлення до живих організмів;
- розвивають здатність до емпатії та емоційної чутливості;
- підвищують рівень психологічного комфорту під час практичної діяльності.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ, ІНСТРУМЕНТІВ ТА МАТЕРІАЛІВ

1. Садовий інструментарій (для роботи у відкритому ґрунті)

- Лопати (штикові та совкові) - для підготовки ділянок.
- Граблі (садові та віялові) - для розпушування та прибирання території.
- Сапки (мотижки) - для прополювання «Зеленої аптеки».
- Секатори - для обрізки кущів на «Алеї єднання».
- Лійки садові (на 5–10 л).
- Розпушувачі ручні (тризубці) - для точкової роботи з лікарськими рослинами.

- Тачка садова - для транспортування ґрунту чи органічних добрив.

2. Обладнання для кімнатного квітництва та розсади

- Набори міні-інструментів (лопатки, грабельки для горщиків).
- Обприскувачі (пульверизатори) - для фітотерапевтичного догляду.
- Горщики, кашпо, контейнери різних розмірів та форм.
- Піддони та ящики для вирощування розсади лікарських трав.
- Лампи для досвічування (фітолампи) - якщо заняття проводяться в осінньо-зимовий період.
- Вимірювачі вологості ґрунту (гігрометри) - як елемент навчально-пізнавальної діяльності.

3. Витратні матеріали та природні ресурси

- Ґрунтові суміші (універсальні та спеціалізовані для різних видів рослин).
- Дренаж (керамзит, галька).
- Насіннєвий матеріал (насіння пряних трав, квітів, лікарських рослин).
- Органічні добрива (вермікомпост, біогумус).
- Саджанці декоративних та плодових кущів.

4. Обладнання для арт-терапії та релаксації

- Матеріали для творчості: фарби (акрилові - для розпису камінців та горщиків), пензлі, природна глина.
- Тканина (бавовна, льон) - для виготовлення ароматичних мішечків (саше).
- Скляні ємності - для створення флораріумів або зберігання сушених трав.
- Каремати або вуличні подушки - для проведення релаксаційних вправ у «Смарагдовому саду».

5. Засоби захисту та гігієни

- Рукавички садові (різних розмірів, з гумовим та текстильним покриттям).
- Фартухи робочі - для захисту одягу дітей.
- Аптечка першої допомоги (обов'язково з антисептиками та пластирами).

6. Навчально-демонстраційне обладнання

- Лупи - для спостереження за розвитком рослин.
- Щоденники спостережень (або блокноти) та канцелярія.
- Таблички-маркери - для позначення назв рослин на ділянках.
- Мультимедійне обладнання (проектор/ноутбук) - для перегляду навчальних відео про органічне землеробство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Україна. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Україна. Закон України «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>
3. Міністерство освіти і науки України. Типові навчальні плани для позашкільних навчальних закладів: наказ від 22.07.2008 № 676 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Міністерство освіти і науки України. Лист щодо методичних рекомендацій з розроблення та оформлення навчальних програм закладів позашкільної освіти від 16.08.2023. URL: <https://mon.gov.ua>
5. Бережна Т. Екотерапія: шлях до гармонії та здоров'я. Київ: Видавничий дім «Шкільний світ», 2021.
6. Бех І. Д. Виховання особистості: підручник. Київ: Либідь, 2018.
7. Гарденотерапія: методика та практика соціальної реабілітації: збірник науково-методичних праць. Львів, 2022.
8. Гродзінський А. М. Лікарські рослини: енциклопедичний довідник. Київ: [б. в.], 2020.
9. Замський Г. В. Основи органічного землеробства: посібник для гуртків еколого-натуралістичного спрямування. Київ: НЕНЦ, 2022.
10. Кімнатне квітникарство: сучасні підходи та технології догляду: посібник для педагогів позашкільної освіти. Рівне: [б. в.], 2023.
11. Ландшафтний дизайн освітнього простору: від ідеї до втілення: методичні рекомендації. Київ: [б. в.], 2021.
12. Максименко С. Д. Психологія розвитку особистості: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2021.
13. Мельник В. І. Органічне землеробство: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2020.

14. Пономаренко С. П. Основи садівництва і квітникарства: навчальний посібник. Київ: Урожай, 2018.

15. Психосоціальна підтримка дітей у часи війни: методичний посібник. Київ: ЮНІСЕФ Україна, 2023.

Електронні ресурси

1. Garden therapy: методичні матеріали.

URL: https://www.sgpinfo.org.ua/sites/default/files/pdf/garden_theraphy_book.pdf

2. Психолого-педагогічні аспекти гарденотерапії.

URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/pp/article/view/3010>

3. Гарденотерапія як засіб психосоціальної реабілітації.

URL: <https://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/11876>

4. Сила саду: гарденотерапія як міст між природою і психічним здоров'ям.

URL: <https://mdpu.org.ua/syla-sadu-hardenoterapiia-iak-mist-mizh-pryrodoiu-i-psykhichnym-zdorov-iam/>

5. Ходимо в сад: про гарденотерапію та психологічну реабілітацію.

URL: https://zaxid.net/hodimo_v_sad_pro_gardenoterapiyu_ta_psihologichnu_reabilitatsiyu_n1566389